

היום נלמד בעזרת ה':

עירובין דף לג

אמר רבא לא שנו: למדנו במשנה שאם הניח את עירובו באילן מעל עשרה טפחים אין עירובו עירוב. רבא מסייג את הדברים שכל זה מדובר באילן שאינו סמוך לעיר. אבל אם הוא הניח עירוב באילן העומד בסוף התחום של העיר שלו, ומצד שני הוא בתוך 'עיבורה של עיר' (בתוך שבעים אמה ושיריים מקצה העיר) הסמוכה שם – אפילו אם הניח את העירוב מעל עשרה טפחים מותר, מכיון שכל העיר המוקפת בתים ומחיצות נחשבת למליאה עפר וא"כ גם העיבור שלה נחשב כן.

וממילא כשהוא מתכוין לשבות בעיקרו של האילן, נחשב כל גובה העשרה טפחים כמקום אחד וכאילו הוא קנה שביתה מעל עשרה ונמצא שהוא ועירובו במקום אחד. ואף שבאמת אינו יכול להוריד את העירוב ולאכול אותו מכיון שהוא עומד ברה"ר והאילן למעלה האו רה"י, אך מספיק שהוא ועירובו במקום אחד.

דאמר רבא הנותן עירובו יש לו ארבע אמות. רבא סובר שהמקום שמונח בו העירוב נחשב **כאילו** רה"י, ולכן יש לו ד' אמות שכולם קנויות למניח העירוב, ולכן אם נתגלגל העירוב ממקום שהונח בו למרחק של תוך ארבע אמות יכול לקחת אותו משם.

לפי זה, גם כשהניח את העירוב על אילן מחוץ לעיבורה של עיר ומעל עשרה טפחים צריך להיות עירובו עירוב, מכיון שרה"י עולה עד לרקיע ונמצא שהוא ועירובו במקום אחד?

הכא באילן הנוטה. הגמרא מבארת שמדובר באילן רחב שנפו נוטה חוץ לד' אמות ויש בו ענף ארוך בגובה פחות מעשרה טפחים שבהתחלה מתפשט אל מחוץ לד' אמות ואז הוא מזדקף ועולה מעל עשרה טפחים (כצורת האות 'נ'). ומניח העירוב התכוין לקנות שביתה בעיקור של האילן רחוק ד' אמות מהעירוב שלו הנמצא על העץ.

ולכן אם הניח את העירוב בתוך עשרה טפחים חוץ לד' אמות, מכיון שהוא יכול ללכת בין השמשות ולקחת את העירוב וללכת איתו 'פחות פחות מארבע אמות' כלומר כל פעם ללכת פחות מארבע אמות ולעצור, שדבר זה אסור מדרבנן והרי כאמור בבין (המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

השמשות לא גזרו רבנן את איסוריהם. וא"כ קנה את העירוב. אבל אן הניח את העירוב מעל עשרה הרי מקום זה נחשב לרה"י ואסור לו מדאורייתא לקחת אותו למקומו שהוא רה"ר, והרי כיון שהוא חוץ לד' אמותיו גם לא נחשב שהוא ועירובו במקום אחד. ולא קנה.

והא אי בעי. עדיין לא סיימנו לבאר את המקרה. מכיון שלכאורה גם כשהניח את העירוב מעל עשרה, הרי יכול לעלות בין השמשות באילן (שדבר זה אסור מדרבנן ובביהשם"ש מותר), ולקחת את העירוב ממקומו אפילו כשהוא חוץ לד' אמותיו - מכיון שכל האילן מעל עשרה נחשב לרה"י אחת - ולהניחו על הענף שמעל מקום שביתתו, ואז הוא ועירובו במקום אחד (שהרי כאמור ד' אמות של מקום שביתתו נחשבות כאילו רה"י ועולות עד לרקיע).

כשרבים מכתפין עליו. אלא מדובר שבמקום שהענף מתפשט הוא בגובה תשעה (ואח"כ הוא מזדקק מעל לעשרה), ורבים מכתפים עליו. כלומר שבני רה"ר מניחים שם את משאותיהם שעל כתפיהם כדי להיטיב את אחיזתם, ונחשב הענף הזה כרה"ר (כי עמוד תשעה שרבים מכתפים עליו נחשב לרה"ר), וממילא אסור מדאורייתא להעביר מרה"י לרה"י דרך אויר של רה"ר. וא"כ גם כאן אסור להעביר ביהשם"ש את העירוב מקצה הענף לקצהו השני מעל הענף התחתון הנחשב לרה"ר.

מאי רבי מאי רבנן. בעמוד הקודם הוזכרה דעת רבי הסובר, שבבין השמשות היתיר רבנן איסורי שבת מדרבנן (הנקראים 'איסורי שבות'), רבנן חולקים עליו וסוברים שגם בבין השמשות הם אסורים. הגמרא מביאה את הנושא של מקור המחלוקת.

רבי סובר:

א. הניח את העירוב על ענף האילן:

למעלה מעשרה טפחים – אין עירובו עירוב,

למטה מעשרה טפחים – עירובו עירוב, אבל אסור ליטלו משם.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

בתוך שלושה טפחים סמוך לקרקע – מותר ליטלו.

ב. הניח את העירוב בכלכלה (=סלסלה) התלויה על האילן: אפילו למעלה מעשרה - עירובו עירוב.

חכמים סוברים: עירוב המונח במקום כזה, שאינו יכול לקחת משם את העירוב – אין עירובו עירוב.

הגמרא מבארת שחכמים חולקים על רבי בדין הראשון כשהניח את העירוב למטה מעשרה, ומדובר שהאילן רחב ד' טפחים. ולכן אם הניחו מעל עשרה - לכו"ע אין עירובו עירוב בגלל שלמעלה רה"י ולמטה רה"ר ונמצא שהוא ועירובו אינם נמצאים במקום אחד (ומדובר כמו מקודם שהאילן נופו נוטה מחוץ לד' אמות והוא התכוין לקנות שבייתה בעיקרו). אבל אם הניחו למטה מעשרה סובר רבי שעירובו עירוב בגלל שהיה מותר לו לקחת אותו בין השמשות, כי לדעתו לא גזרו רבנן איסורי שבות בביהשם"ש, ואילו רבנן חולקים עליו שלא התירו זאת רבנן ולכן העירוב לא היה ראוי לו ואין עירובו עירוב.

והדין השני של רבי מדבר על מקרה שהאילן אינו רחב ד' טפחים ולכן כאשר הניח את העירוב בסלסלה מעל עשרה טפחים - אין זה נחשב לרה"י (כי רה"י צריכה להיות רחבה ד' טפחים). אך א"כ עולה השאלה מדוע צריך את הסלסלה כאן?

אלא שרבי סובר א. שמקום גבוה מעשרה טפחים אם הוא אינו רחב ד' טפחים, המניח על גביו דבר הרי זה כאילו הניחו באויר. ולכן צריך את הסלסלה, שהרי מדובר כאן כאמור בעץ שאינו רחב ד', אלא שהניח את הסלסלה צמוד לגזע ובצירוף הסלסלה נוצר מקום ד' טפחים.

ב. אך עדיין לכאורה איך הסלסלה מצטרפת, והרי הגזע הצמוד אליה אינו חקוק ואין בו מקום להניח כלום? אלא רבי סובר ש'חוקקין להשלים' כלומר אנו רואים כאילו נחקק העץ ויש בו שטח רחב ד' יחד עם הסלסלה.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

נעץ קנה ברה"ר והניח בראשו טרסקל: העמיד קנה ברה"ר גבוה עשרה טפחים ובראשו סל רחב ד' טפחים – אמר רבי יוסי ב"ר יהודה שהסל נחשב רה"י, טעם הדבר שאנו רואים את המחיצות של הסל כאילו יורדות עד לקרקע. ולכן אם זרק אדם חפץ מרה"ר לתוך הטרסקל הרי הכניס מרה"ר לרה"י בשבת. הגמרא מבארת שדין זה אינו דומה לדין שלנו, מכיון שהטרסקל מקיף את הקנה מכל צדדיו ומשום כך מחיצותיו עורדות לקרקע. אבל בכלכלה הצמודה לגזע עץ שאינה מקיפה אותו מכל צדדיו, ואין כאן שטח רחב ד' טפחים אלא בצירוף העץ כשאנו אומרים 'חוקקין להשלים' - אין המקום הזה נחשב לרה"י.